

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса

*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

5. Найдыш В. М. Проблема цивилизации в научной мысли нового времени. *Человек*. 1998. № 2. С. 6-23.
6. Тимофеев Т. Т. Противоречия глобализации и цивилизационные процессы. *Глобализация. Конфликт или диалог цивилизаций?* Москва : Новый век, 2002. С. 6-12.
7. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и переустройство мирового порядка. *Pro et Contra*. 1997. Т. 2. № 2. С. 114-154.
8. Чешков М. А. Осмысление мироцелостности: новая оппозиция идей или их сближение? *Мировая экономика и международные отношения*. 1995. № 2. С. 146-153.

Олександр Дуков – здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПІ «Філософія», спеціальність 033 «Філософія»

Науковий керівник: **Наталія Виноградова** – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

Університет Ушинського, м. Одеса

«СОНЯЧНЕ СЯЙВО У ЛІТЕРАТУРІ ХАРУКІ МУРАКАМІ»

Літературна та художня творчість часто поглиблюється різними способами та образами у філософські ідеї. Ці форми висловлювання можуть досліджувати складні концепції, кидати виклик традиційному мисленню чи пропонувати альтернативні погляди на існування та природу реальності. За допомогою побудови оповідання через символізм, алегорію і метафору, література і мистецтво можуть передавати і пробуджувати філософські ідеї, дозволяючи читачам і глядачам розмірковувати над глибшими значеннями та брати участь у філософських дослідженнях чи то тема існування, мети, моралі, або природи реальності. Більше того, творчі роботи можуть спонукати до філософських роздумів, порушуючи глибокі питання про ідентичність, істину та стан людини.

В цілому, літературна та художня творчість є багатим середовищем для розуміння та вивчення філософських ідей. Переплітаючи філософію з творчістю, ці роботи відкривають унікальні перспективи та стимулюють глибший роздум про той чи інший стан людини. У контексті теми мною було обрано осмислення філософських ідей у літературній та художній творчості широко відомого нині японського письменника та перекладача Харуки Муракамі. Однак, перед приділенням уваги та розбору цих ідей, необхідно хоча б коротко відтворити деякі біографічні дані з життя автора.

Харуки Муракамі – це всесвітньо відомий японський письменник, який вирізняється своїм унікальним поєднанням реалізму та сюрреалістичних елементів. Він народився 12 січня 1949 року у японському місті Кіото. На сьогоднішній день йому 74 роки. Муракамі вивчав драму в університеті Васеда в Токіо, а пізніше відкрив свій джаз-бар, який називається «Пітер Кет».

У 1979 році автор опублікував свій перший роман під назвою «Слухай пісню вітру», який започаткував його письменницьку кар'єру. Наступним був роман «Пінбол 1973», опублікований в 1980 році. Проте, своє міжнародне визнання він отримав лише завдяки своєму п'ятому за рахунком роману під назвою «Норвезький ліс», що вийшов 1987 року, який згодом став бестселером у Японії, і приніс йому всесвітню літературну популярність.

За свою кар'єру Харукі Муракамі написав безліч романів, оповідань та есе, досліджуючи теми відчуження, екзистенціалізму та пошуку особистої ідентичності. Деякі з його відомих робіт, повз перераховані вище, називаються: «Полювання на овець» (1982), «Країна чудес без гальм і кінець світу» (1985), «Денс, денс, денс» (1988), і «Кафка на пляжі» (2002). Саме ці твори є найпопулярнішими як у вузьких, так і у широких літературних колах, і на основі цього будуть розглянуті надалі в доповіді.

Крім письменницької діяльності, Муракамі також є зятим бігуном і брав участь у марафонах. Він часто включає свою пристрасть до бігу у свої роботи, і тому навіть написав мемуари під назвою «Про що я кажу, коли говорю про біг», випущені в 2007 році.

Літературні досягнення Харукі Муракамі принесли йому безліч нагород як у Японії, так і за кордоном, зміцнивши його статус одного з найвидатніших сучасних письменників. Проте варто зазначити, що покликання на своїй батьківщині автор отримав не відразу, оскільки спочатку не був прийнятий своїми співвітчизниками за рахунок західного ухилу у своїх творчих актах. Багато японців ведуть закритий і консервативний спосіб життя. Але Харукі Муракамі – прихильник західної культури. Більшість японців не переносять лактозу, а молоко вважають нудотною гидотою. Муракамі ж відноситься до молочних продуктів і до всього європейського добре, тому японці часто називають його «Батакусай» – «пахнущий маслом».

Тим не менш, згодом усе стало на свої місця, і його унікальні розповіді та дослідження людського стану продовжують зачаровувати читачів як у межах його батьківщини, так і в усьому світі.

Художні роботи Харукі Муракамі на постійній основі досліджують філософські ідеї, стираючи межі між реальністю та мріями, і ставлячи під сумнів природу існування. У його другому вищедшому романі «Пінбол 1973» між діалогом двох персонажів говориться, що *«борг філософії полягає в усуненні фантазій, породжених помилками»*. З цим важко не погодитися, адже першорядне завдання філософії полягає у внесенні ясності по відношенню людини до самої себе, суспільства, а також оточуючої його дійсності.

Деякі ключові філософські теми в його творах включають в себе наступні:

1. Особистість і «Я»: Муракамі порушує питання про природу індивідуальної ідентичності та пошук сенсу в житті. Його персонажі часто переживають перетворюючий досвід, який кидає виклик їхньому самовідчуттю.

Наприклад, у книзі «Денс, денс, денс» відбувається наступний епізод в одній із життєвих подій персонажа: *«Я перестаю розуміти, хто я насправді. Де ще я справжній – а де мій персонаж. Відчуття себе втрачається геть. Наче зникає кордон між собою та власною тінню...»*.

У творах Харукі Муракамі проблема особистості та «Я» досліджує теми ідентичності, відчуження, й пошуку сенсу. Персонажі часто стикаються з питаннями самості та намагаються визначити своє місце у світі. Стил ь оповідання, що використовується Муракамі, часто стирає межі між реальністю та фантазією, створюючи відчуття невпевненості та певної екзистенційної тривоги. Завдяки своїй унікальній розповіді автор поглиблюється у складності особистості та її невлівому природу.

2-га філософська тема – це екзистенціалізм. Автор занурюється в нього, досліджуючи стан людини, ізоляцію та пошук мети у, здавалося б, абсурдному світі.

Під час читання твору «Полювання на овець» можна зустріти наступний уривок у стилі екзистенціальної тематики: *"Загальний дух апатії та байдужості до всього навколо, здавалося, об'єднав різних людей в одне неподільне ціле"*. Також у цій же книзі наводиться таке твердження у філософському векторі: *«воля – концепція, що управляє простором, часом та подієвою ймовірністю»*.

У романі «Норвезький ліс» у ході роздумів одного з персонажів твору при діалозі з іншим стверджується, що *«смерть – не протилежність життя, а її частина»*.

Роботи Харукі Муракамі часто досліджують екзистенційні теми та мотиви. Його персонажі борються з почуттями відчуження, порожнечі та пошуку сенсу в хаотичному світі. Муракамі заглиблюється в екзистенційні умови, зображуючи персонажів, відірваних від суспільства та які намагаються знайти своє місце у всесвіті. У своїх оповіданнях він порушує питання про ідентичність, мету та природу реальності, пропонуючи читачам задуматися про власне існування.

3. Метафізика. Муракамі включає в свою творчість елементи магічного реалізму і сюрреалізму, граючи з метафізичними концепціями, такими як паралельні всесвіти, подорожі в часі та існування альтернативних реальностей.

У своїй першій книзі Муракамі «Слухай пісню вітру» прослизає така думка: *«з певністю можна стверджувати лише одне: еволюціонує сам Космос. Чи є в нього якась мета, чи спрямовує його чиясь воля – питання окремі. Космос еволюціонує, а ми – лише частина цього процесу»*. Тобто, в цьому уривку йдеться про те, що нашому буттю властиві елементи фаталізму та несвідомого, які не кожен здатний усвідомити на уможливленому рівні.

В іншому уривку з роману «Країна чудес без гальм і кінець світу» говориться, що: *«ми живемо в постійній залежності як від внутрішньої свідомості, так і від зовнішнього світу»*. Автор змушує задуматися про те, що на нас впливає як наш спосіб життя та думок, так і навколишній простір з обстановкою у ньому.

4. Пам'ять та ностальгія. Пам'ять і ностальгія – теми, що повторюються, що підкреслюють значення особистої та колективної пам'яті у формуванні нашого сприйняття реальності та нашого розуміння минулого.

Щодо цієї філософської тематики у творчості Харукі Муракамі, можна знайти такі думки з його романів:

- «Кафка на пляжі»: *«пам'ять зігріває людину зсередини, і в той же час рве її на частини».*

- «Країна чудес без гальм і кінець світу»: *«створюючи спогади, ти створюєш паралельні світи».*

5. Самотність та відчуження. Муракамі часто зображує персонажів, які почувають себе відірваними від інших та суспільства, розмірковуючи про сучасний стан самотності та боротьбу за пошук значущих зв'язків. Це переплітається з діями іншого великого японського діяча Мацуо Басьо, який жив у XVII ст. Також у оповіданні Муракамі за цієї тематики простежується вплив дзен-буддистської філософії на світогляд автора, і відповідно переплетення з її писаннями.

— «Денс, денс, денс»: *«А я справді самотній. Ні з чиею реальністю не перетинаюсь. Що б не сталося – я завжди повертаюся до самого себе. Ні з ким і ні з чим не пов'язаний».*

— «Норвезький ліс»: *«Їй була потрібна не моя, а чиясь рука. Їй потребувалося не моє, а чиесь тепло».* Або ж інший уривок із цього ж роману: *«Я не люблю самотність. Просто не заводжу зайвих знайомств. Щоб у людях в зайвий раз не розчаровуватися».*

Це основні п'ять філософських тем, які можна отримати з художньої творчості Муракамі. Як можна зрозуміти, його твори є досить меланхолійними, психологічними та філософічними, спрямованими на всілякі переосмислення, а також самоідентифікацію та відчуття свого внутрішнього світу. За повз вищезгаданого, він також приділяє велику увагу примітці всіляких тонких моментів (наприклад, цитата з «Кафка на пляжі»: *«тишу теж можна чути»*; або ж з «Норвезького лісу»: *«для деяких любов починається з дрібниці, навіть з якої-небудь банальності. Але не будь їх – не виникне і самої любові»*).

Підсумувавши, праці Харукі Муракамі часто характеризуються сюрреалістичним стилем оповідання, що поєднує елементи магічного реалізму з повсякденними ситуаціями. Його твори перекладені багатьма мовами і завоювали велике міжнародне визнання. У сюжет його книг вплетені теми самотності, відчуженості, пошуків сенсу життя та депресивні схильності. Важливо відмітити, що роботи Муракамі відкриті для інтерпретації, що дозволяє читачам використовувати ці філософські теми та ідеї по-своєму.